

การรอกำหนดโทษ การรอลงโทษ

มาตรา 56 บัญญัติว่า ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสองปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติ ปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพแห่งความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิด แต่รอกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษ แต่รอลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤตินั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤตินั้น ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อดังต่อไปนี้

(1) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้ เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือหรือตักเตือนตามที่เห็นควรในเรื่องความประพฤติ และการประกอบอาชีพ

(2) ให้ฝึกหัด หรือทำงานอาชีพอื่น เป็นกิจลักษณะ

(3) ให้ละ วนการคบหาสมาคม หรือการประพฤติดุ ใด ๆ อันอาจนำไปสู่การกระทำ ความผิด เช่น เดียวกันนั้นอีก

เงื่อนไขตามที่ศาลกำหนดตามความในวรรคก่อนนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำ ความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำ ความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใด เสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตาม ที่กล่าวในวรรคก่อนที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้

ตามมาตรา 56 ดังกล่าว แยกหลักเกณฑ์ได้ดังนี้ คือ

1. มีความผิดซึ่งมีโทษจำคุก กล่าวคือ จำเลยได้กระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งในทางอาญา และโทษที่จำเลยจะได้รับนั้นเป็นโทษจำคุก ส่วนนอกจากโทษจำคุกคือจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ เข้าเกณฑ์นี้ข้อสำคัญต้องมีโทษจำคุกอยู่ด้วยสถานหนึ่ง⁶⁰

2. ศาลจะลงโทษจำเลยในคดีนั้นโดยจำคุกไม่เกิน 2 ปี โทษที่จะลงดังกล่าวนี้ เป็นโทษที่จะลงจริง ๆ กล่าวคือ ผ่านจากการเพิ่มโทษลดโทษใด ๆ มาแล้ว เช่น ศาลจะลงโทษจำเลยโดยให้จำคุก 3 ปี ลดโทษเพราะมีเหตุบรรเทาโทษให้กึ่งหนึ่ง จำคุก 1 ปี 6 เดือน ดังนี้ จำนวน 1 ปี 6 เดือน จึงไม่เกิน 2 ปีตามเกณฑ์ข้อนี้ แต่ถ้าวจำเลยกระทำผิดหลายกระทง ศาลลงโทษเรียงกระทงความผิด เช่นกระทงละ 2 ปี

⁶⁰ โทษปรับหรือโทษปรับจะมีด้วยหรือไม่ก็ได้ เพราะการปรับหรือโทษปรับในบางเรื่องก็ไม่จำเป็นต้อง

อาศัยการกระทำผิดแต่อย่างใด.

ลง 2 กระถางรวมเป็น 4 ปี เช่นนี้ จะใช้มาตรา 56 นี้ไม่ได้

3. ไม่ปรากฏว่าจำเลยเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หมายความว่าต้องดูข้อเท็จจริงว่า ในขณะที่ศาลพิพากษาคดีนั้น จำเลยเคยได้รับโทษจำคุกมาแล้วหรือไม่ ซึ่งคำว่าต้องโทษจำคุกนี้ต้องถือตามความเป็นจริง กล่าวคือ จำเลยต้องเคยรับโทษจำคุกมาแล้วจริง ๆ หากเป็นแต่เพียง เคยรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ หรือต้องคำพิพากษาให้จำคุกแต่จำเลยหลบหนีไป ก็ไม่ถือว่าเคยรับโทษจำคุกมาก่อน

ในบางกรณี เช่น กรณีที่จำเลยถูกควบคุมตัวในระหว่างพิจารณาคดี ดังนี้ก็ไม่ถือว่าเคยรับโทษจำคุกมาก่อน แต่หากในขณะพิพากษาคดีนั้น จำเลยยังรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาในคดีอื่นอยู่ ก็ไม่อาจใช้เกณฑ์ตามมาตรานี้ได้

ข้อสำคัญนั้น ดูข้อเท็จจริงในขณะพิพากษา ไม่ว่าจะจำเลยจะทำผิดเมื่อใดขณะใดก็ตาม ถ้าได้ความว่าจำเลยยังไม่เคยรับโทษจำคุก(จริง ๆ) มาก่อนแล้วก็ย่อมอยู่ในเกณฑ์นี้

สำหรับการที่จำเลยเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนนั้น มีข้อยกเว้นอยู่ว่า ถ้าเคยรับโทษจำคุกเพราะกระทำผิดโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษมาแล้วก็ตาม ย่อมไม่ถือว่าเป็นกรณีที่ได้รับโทษจำคุกมาก่อนตามเกณฑ์นี้

4. อยู่ในดุลพินิจของศาล^๕ กล่าวคือ เมื่อเข้าหลักเกณฑ์ทั้ง 3 ข้อข้างต้นแล้ว ศาลก็จะพิจารณาถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ ฯลฯ หรือเหตุอื่น ๆ อันควรปรานี เมื่อเห็นเป็นการสมควร ศาลก็จะพิพากษา

๕ จิตติ ดิงศภัทิตย, ศาสตราจารย์. หลักวิชาพินัยกฎหมาย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยบ.

ว่าจำเลยมีความผิด แต่รอกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษ แต่รอกำหนดโทษไว้ แล้วปล่อยตัวผู้นั้นไปก็ได้

การที่ศาลต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 56 นั้น ศาลอาจคำนึงถึงเหตุใดเหตุหนึ่งเพียงอย่างเดียว หรือคำนึงถึงเหตุต่าง ๆ หลายเหตุรวมกันก็ได้ ขอแต่เพียงว่า เหตุที่ศาลนำมาคำนึงอันเป็นผลให้รอกำหนดโทษ รอกำหนดโทษจำเลยได้นั้น ต้องเป็นเหตุต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 56 นี้เท่านั้น จะอ้างเหตุอื่นเช่นเป็นกรณีกระทำ ความผิดครั้งแรกมาเป็นเหตุรอกำหนดโทษ หรือรอกำหนดโทษนั้นหาได้ไม่ หรืออ้างว่าความผิดที่กระทำนั้นเป็นเพียงความผิดยอมความกันได้ มาเป็นเหตุรอกำหนดโทษ รอกำหนดโทษก็ไม่ได้คู่กัน

เป็นข้อที่น่าสงสัย เกิดว่า มาตรา 56 ได้บัญญัติถึงเหตุอื่นอันควร ประเมินไว้เพื่อให้ดุลพินิจของศาลได้เป็นไปอย่างกว้างขวาง กล่าวคือ นอกจากศาลจะคำนึงถึงอายุ อาชีพ ฯลฯ อย่างใดอย่างหนึ่งได้แล้ว หากปรากฏเหตุอย่างอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ ศาลก็ยังอาจเห็นเหตุอื่นเป็นเหตุอื่นควรนำมาประกอบการพิจารณาว่าควรจะรอกำหนดโทษหรือ รอกำหนดโทษหรือไม่

เหตุอื่นอันควรปรานีนั้น เป็นคนละเรื่องคนละอย่างกับเหตุบรรเทาโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 78 ในข้อที่บัญญัติว่า เหตุอื่น ๆ เพราะเหตุอื่นที่บัญญัติไว้ในมาตรา 78 นั้น บัญญัติเป็นข้อจำกัดว่าจะต้องเป็นเหตุอื่น ๆ อันมีลักษณะที่แน่นอนเดียวกันกับเหตุบรรเทาโทษที่ระบุไว้แล้วนั้น แต่แม้จะเป็นเรื่องแตกต่างกันกับเหตุบรรเทาโทษดังกล่าว

แล้วก็ตาม ศาลอาจนำเอาสิ่งเหล่านี้มาเป็นเหตุอันควรปรานีในมาตรานี้ด้วยก็ได้ เหตุอันควรปรานีจึงเป็นเหตุเฉพาะเรื่องที่กำลังกล่าวได้ว่า เป็นข้อที่น่าจะรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ เช่น ผู้กระทำผิดเป็นหญิงที่ต้องเลี้ยงดูบุตรที่ไม่มีบิดาถึง 7 คน และบุตรยังเล็กอยู่ ควรปล่อยให้มารดาซึ่งเป็นจำเลยไปทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรต่อไป เป็นต้น

เมื่อศาลเห็นว่าครบตามเกณฑ์ทั้ง 4 ข้อดังกล่าวมาข้างต้นนี้ ศาลก็จะรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษกรณีใดกรณีหนึ่ง ทั้งนี้ยอมเป็นดุลพินิจของศาล กล่าวคือ ศาลจะไม่รอกการกำหนดโทษหรือไม่รอกการลงโทษก็ได้

ศาลรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษนั้นต่างกัน กล่าวคือ รอกการกำหนดโทษ หมายถึงกรณีที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง แต่คดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 2 ปี จำเลยไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน เมื่อศาลคำนึงถึงเหตุต่าง ๆ ดังบัญญัติไว้แล้ว ศาลจะยังไม่กำหนดว่าจะให้จำเลยรับโทษจำคุกเท่าใด คือยังไม่กำหนดตัวเลข เป็นปริมาณลงไปในว่าจำเลยจะต้องถูกจำคุกเท่าใดแล้วปล่อยตัวไป ภายใต้กำหนดของมาตรา 56

ส่วนการรอกการลงโทษนั้น มีความหมายคล้ายกัน กล่าวคือ อาศัยหลักเกณฑ์เช่นเดียวกันกับการรอกการกำหนดโทษ เพียงแต่ว่าเมื่อศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดแล้ว ศาลกำหนดปริมาณโทษจำคุกไว้ด้วยแล้ว ปล่อยจำเลยไป ภายใต้ข้อกำหนดของมาตรา 56

ข้อกำหนด เมื่อมีการรอกำหนดโทษหรือรอกำหนดลงโทษ

การรอกำหนดโทษหรือรอกำหนดลงโทษนั้น เมื่อศาลพิพากษาให้เป็นไปดังกล่าวแล้ว ศาลจะต้องกำหนดด้วยว่า ให้รอกำหนดโทษหรือรอกำหนดลงโทษไว้เท่าใด โดยกำหนดปริมาณตัวเลข เช่น 1 ปี, 2 ปี ไว้อย่างชัดเจน แต่จะกำหนดปริมาณไปอย่างไรก็ตาม จะกำหนดการรอกำหนดโทษ รอกำหนดลงโทษไว้เกินกว่า 5 ปีไม่ได้ และการนับกำหนดเวลาดังกล่าวให้นับแต่วันมีคำพิพากษา

ถ้าภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดรอกำหนดโทษหรือรอกำหนดลงโทษดังกล่าวแล้ว จำเลยได้กระทำความผิดภายใต้ข้อบังคับของมาตรา 58 แล้ว การที่รอกำหนดโทษไว้ก็จะนำมากำหนดโทษ หรือการรอกำหนดลงโทษไว้ ก็จะนำมาลงโทษได้เลย ทั้งนี้ต้องศึกษาจากมาตรา 58 อีกส่วนหนึ่ง และในกรณีที่ไม่ได้กระทำความผิดภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ก็มีบทบัญญัติไว้ในมาตรา 58 วรรค 2 เช่นกัน

เมื่อศาลพิพากษาให้รอกำหนดโทษ หรือรอกำหนดลงโทษ และกำหนดระยะเวลาที่รอกำหนดหรือรอกำหนดลงโทษแล้ว ศาลอาจจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติจำเลยด้วยอีกก็ได้⁶² หรือเพียงแต่รอกำหนดรอกำหนดลงโทษ และกำหนดระยะเวลาไว้แต่ไม่กำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของจำเลยก็ได้ แล้วแต่ดุลพินิจของศาล

62 ดูพระราชบัญญัติคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๒๒.

เงื่อนไขคุ้มครองความประพฤติดังกล่าวคือ

- 1) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควร ในเรื่องความประพฤติและประกอบอาชีพ
2. ให้ฝึกหัด หรือทำงานอาชีพ อันเป็นกิจลักษณะ
3. ให้ละเว้นการคบหาสมาคม หรือประพฤติได้อันอาจนำไปสู่การกระทำความผิด เช่น เดียวกับนั้นอีก

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติดังกล่าวทั้ง 3 ประการนั้น ศาลอาจกำหนดทั้ง 3 ประการ หรือจะกำหนดก็ประการก็ได้ใน 3 ประการนั้น กล่าวคืออาจกำหนดเพียงประการ เดียวหรือหลายประการตามเงื่อนไขนั้นก็ได้

เกี่ยวกับเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติดังกล่าวนี้ ถ้าความปรากฏแก่ศาลภายหลังที่ศาลได้กำหนดเงื่อนไขไปแล้วโดย

- 1) ผู้กระทำความผิดมีคำขอ หรือ
- 2) ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลของผู้กระทำความผิดมีคำขอ หรือ
- 3) พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานมีคำขอ

โดยแจ้งพฤติการณ์ที่ควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับกรณีดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ศาลก็จะใช้ดุลพินิจ กล่าวคือ เมื่อศาล เห็นเป็นการสมควรศาลอาจ

1) แก้ไขเพิ่มเติม หรือเพิกถอนเงื่อนไข เพื่อคุ้มครองประ
พาศติข้อหนึ่งข้อใด หรือ

2) กำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพาศติข้อหนึ่งข้อใด ที่ศาล
ยังไม่ได้กำหนดไว้ เพิ่มเติมขึ้นอีก

การปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพาศติดังกล่าวข้างต้นนั้น
ในบางครั้งบางกรณี ผู้ถูกคุ้มครองประพาศติอาจไม่ปฏิบัติตาม ดังนี้แล้ว
มีบทบัญญัติของมาตรา 57 บัญญัติบังคับไว้ว่า เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง
หรือความปรากฏตามคำแถลงของพนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานว่า
ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังที่ศาลกำหนดตามมาตรา 56
ศาลอาจสั่งเตือนผู้กระทำความผิด หรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนด
หรือลงโทษซึ่งรอไว้นั้นก็ได้

กล่าวโดยสรุปในเรื่องการรอกการกำหนดโทษ การรอกการลง
โทษนี้ได้ว่า เมื่อมีการกระทำ มีพฤติการณ์ครบตามหลักเกณฑ์ทั้ง 4 ข้อ
กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดที่มีโทษจำคุก และในคดีนั้น
ศาลจะลงโทษจำคุกจำเลยมีกำหนดไม่เกิน 2 ปี ผู้กระทำความผิดไม่เคยได้รับ
โทษจำคุกมาก่อน เมื่อศาลคำนึงถึงเหตุต่าง ๆ ว่าเห็นสมควรให้ปล่อยตัว
ไปเพื่อกลับตนเป็นคนดีแล้ว ศาลก็จะพิพากษาว่าผู้กระทำความผิดมีความผิด
แต่ให้รอกการกำหนดโทษไว้ หรือรอกการลงโทษไว้ ทั้งนี้ศาลจะกำหนด
ด้วยว่า ให้รอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษไว้นานเท่าใด แต่ไม่
เกินกว่า 5 ปี โดยศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพาศติด้วย
หรือไม่ก็ได้